

9 oktober 2025

Workshop Transities

Jan De Mets

jan.demets@vbjk.be

insteken

1 – kennis bij de leerling/student van het Vlaamse systeem

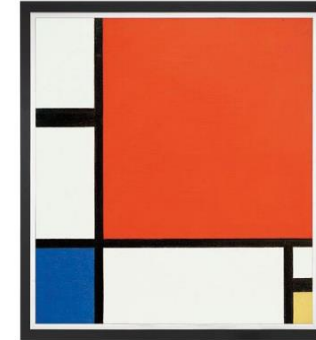
2 – samenwerken met ouders en kleuteronderwijs

3 – samenwerken met externe partners

4 – goede praktijken

1 – kennis van het Vlaamse systeem

Mondriaan (1930)

Dubbel gefragmenteerd systeem in Vlaanderen

- Kinderopvang – kleuteronderwijs – BuO
- Zorg – leren – spelen – rusten/slappen – ...

Rood en roze op roze

– Rothko (1953)

1 – kennis van het Vlaamse systeem

Split system → zorgt voor pittige transities

Kind op 2,5 jarige leeftijd

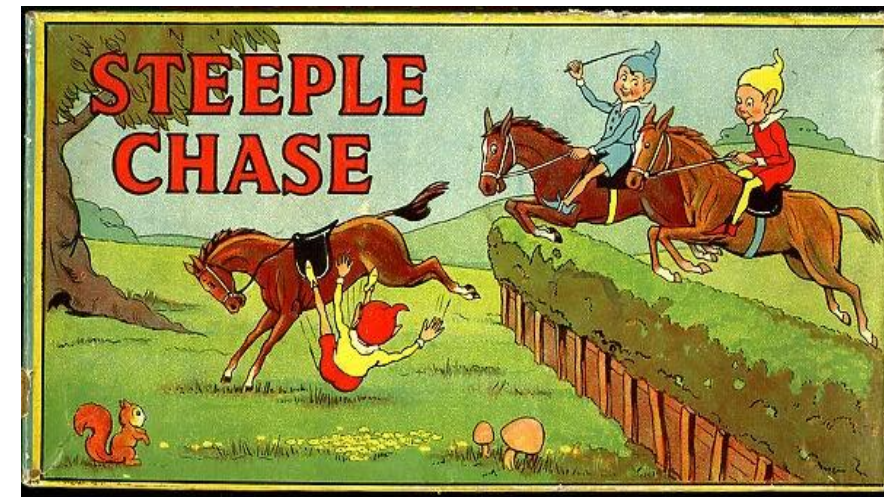
De dag **voor** de paasvakantie:

- Groep van 8 kinderen bij de onthaalouder of leefgroep van 14 à 18 kinderen
- Eten in de leefgroep, slapen is een basisbehoefte, ...

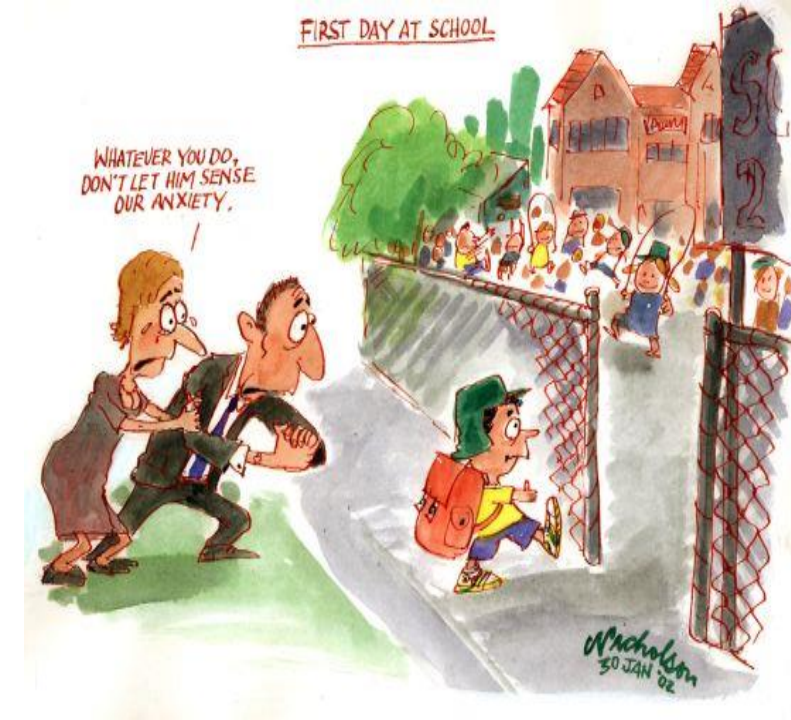
De dag **na** de paasvakantie:

- Geen enkele ratio-bepaling, 1 begeleider op 22, 25, 30
- Andere (en grotere) infrastructuur, andere regels (impliciet), andere 'begeleiders', andere kinderen, niet altijd uitgesproken verwachtingen over 'school' en 'schoolrijp', ...
- 'leertijden', 'ontwikkelingsdoelen', 'minimumdoelen'
- Steeds nieuwe mensen: buitenschoolse opvang, kleuterleerkracht, kinderbegeleider, toezicht op de speelplaats, toezicht (vrijwilligers) in de refter/op de speelplaats, ...

→ Is een zeer indringende transitie, zeker voor de leeftijd van 2,5 jaar!

1 – kennis van het Vlaamse systeem

Uit onderzoek weten we dat dit sporen kan nalaten voor sommige kinderen:

- Zeker bij kinderen die niet/amper naar de kinderopvang zijn geweest
- Gezinnen met maatschappelijk kwetsbare kenmerken
- Gezinnen met recente migratie-achtergrond (die bv. geen kleuteronderwijs kennen)
- Link met vroegtijdig schoolverlaten

1 – kennis van het Vlaamse systeem

Gesplitst systeem zit ook in de hoofden van ouders en kinderbegeleiders

- We hanteren het concept van ‘een **schoolrijp kind**’: een soort mengeling van zelfredzaamheid op zoveel mogelijk vlakken, liefst zindelijk, liefst geen middagdutje meer nodig, liefst al goed afscheid kunnen nemen
- ‘Schoolrijpheid’ is een concept op maat van het ‘schoolstelsel’, heeft weinig vandoen met het eigen tempo en de ontwikkeling van een kind
- Wordt deel van de professionele identiteit van een KB: ‘ik ben erin geslaagd dit kind klaar te krijgen voor de transitie naar het kleuteronderwijs’

(Waarom niet nadenken over hoe scholen ‘**kindrijp**’ maken, inspeland op fysieke, socio-emotionele, ... behoeften van kinderen?)

1 – kennis van het Vlaamse systeem

Hoe ervaren ouders de transitie? (Educare-onderzoek Brussel, 2016):

- Belangrijke mijlpaal, maar niet evident
- Een intensieve periode
- Schipperen tussen gerustheid en ongerustheid
- Veel vragen (schrik) over fysieke en psycho-emotionele zorg in de school: slapen, rusten, eten, toiletbezoek, speeltijd, uitsluiting, ...
- Niet evident om ongerustheid te bespreken met de leerkracht

1 – kennis van het Vlaamse systeem

Kinderbegeleider in de buitenschoolse opvang

Kennen de kleuterleerkrachten de kinderbegeleiders van de BKO?

Overleggen zij soms samen?

Kennen zij elkaars pedagogische werking? Is er een lijn?

Worden BKO-mensen voorgesteld tijdens een inschrijvingsmoment, een rondleiding, met ouders?

Ingezet op 'routinemomenten': bijv. is er een 'speelplaats-beleid', of is het het 'recht van de jungle'? Is er een refterbeleid, of is het een technische operatie om zo snel mogelijk zoveel mogelijk kinderen te laten eten?

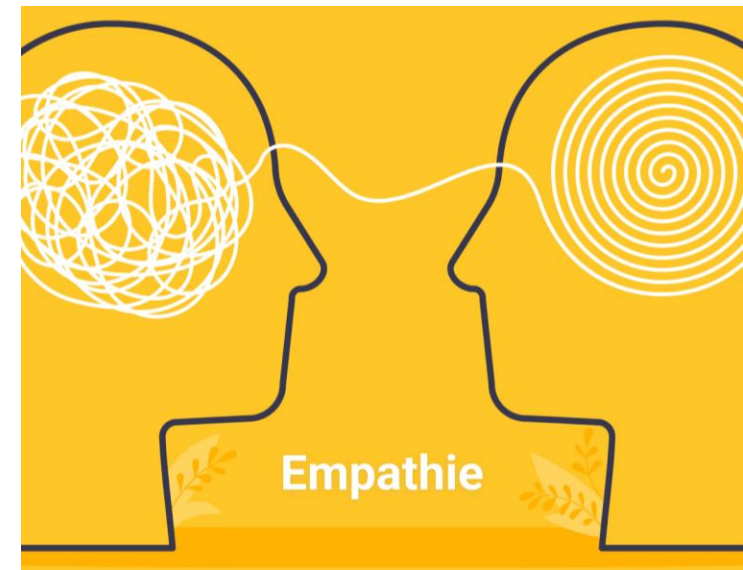
...

1 – kennis van het Vlaamse systeem

Dus:

- Kennis van deze systemen én de consequenties hiervan voor ouders en kinderen
- Empathisch vermogen versterken bij leerlingen/studenten over hoe die transities binnenkomen bij kinderen en ouders
- Nadenken over de ondersteunende rol die die KB hierin kan spelen

Rondvraag: hoe doe je dat in de praktijk?

2 – samenwerken met ouders en kleuteronderwijs

Vorbereiding:

- aanmelding nr scholen in de wijk-buurt-gemeente

Ideeën: kaart ophangen + foto's) / info van scholen ter beschikking stellen / ...

- Pro-actief: kind/ouder(s) met kinderbegeleider op bezoek nr kleuterschool – fotoboek/filmpjes/prentenboeken

Kijktip: “Over de Streep” te bekijken via <https://vbjk.be/nl/publicaties/over-de-streep>

Video van VBJK over warme transitie, volgt 3 kinderen op 3 verschillende locaties

2 – samenwerken met ouders en kleuteronderwijs

Pedagogische (deel)thema's:

- educare
- zelfredzaamheid
- boekentasje
- zindelijkheid: een driehoeksrelatie opstarten: KO – KIO+BuO – ouders
- wenmomenten
- slaap- en rustmomenten
- talige interactie tijdens zorgmomenten
- ...

2 – samenwerken met ouders en kleuteronderwijs

Onze rol?

- Versterken van de stem van de kinderbegeleider: ‘durf proactief te zijn en naar kleuteronderwijs te stappen, bouw mee een beleid hierrond uit.’
- ‘Durf ouders te bevragen en hen te ondersteunen, in voorbereiding en nazorg: ‘hoe voel je je als ouder, hoe kijk je er tegenaan, waar kun je ondersteuning gebruiken, wat waren je eerste indrukken, welk gevoel had je daarbij, ...’
- ‘Je bent vertrouwenspersoon in hun leven. Erkenning geven aan de ouders. Ook voor ouders die al kinderen hebben in het kleuteronderwijs.’
- Hoe breng je dat in in een stage? Een kijkwijzer rond ‘transities’? Rond hoe een KDV inzet op ondersteuning van ouders? ...
- Waar komen je studenten terecht? Heeft dit een impact op de manier waarop je over transities praat?

3 – samenwerken met externe partners

Sociale kaart rond een KDV leren kennen

Wie zijn belangrijke spelers?

HvhK/K&G/...

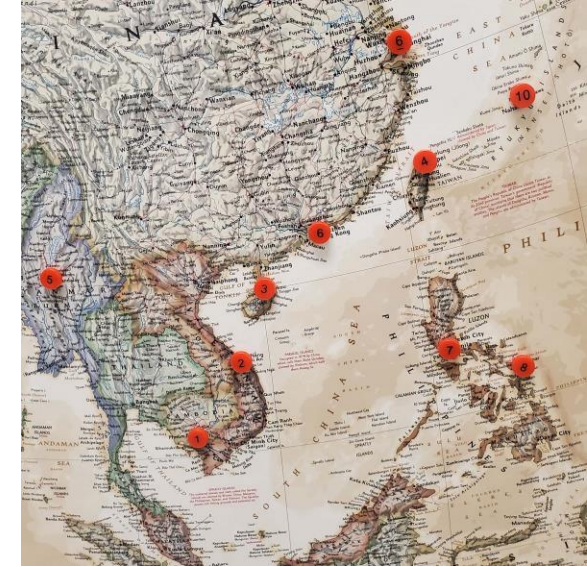
Wat zijn bestaande praktijken van samenwerking? Rond welke thema's? ...

- Oudercafé of gesprekavond organiseren
- Mee instaan voor de organisatie van een scholenwandeling, aanmaak van welkomst- of kennismakingspakket voor ouders wiens kind niet naar de opvang gaat
- Meewerken aan speelmomenten op school voor ouder en kind alvorens de instap
- Toeleiding naar ontmoetingsplekken voor ouders met jonge kinderen, speelbabbels, peuterspeelpunt, ... en via daar naar kleuteronderwijs

4 - goede praktijken

Wat in de kinderopvang / bij de onthaalouders kan gebeuren

- Transities vieren! Idee: transitie is één van de belangrijke rituelen
- Je kan:
  - Poster ophangen met scholen in de buurt
  - Ouders informeren wanneer het tijd is om aan te melden in school
  - Meegaan op schoolwandeling
  - Oudercafé over het thema organiseren
  - Als vertrouwd figuur de ouders nog eens aanspreken of opbellen over hoe de transitie verloopt
  - Kaartje sturen met een foto van de vriendjes uit de groep en de vraag hoe het gaat
  - Kinderen nog eens uitnodigen om op bezoek te komen in het KDV of bij de onthaalouder

4 - goede praktijken

Samen acties opzetten voor warme overgang:

- Welkomst- of kennismakingspakket verdelen via het KDV/onthaalouders
- Leerkracht die naar KDV komt, rond het moment van inschrijving in een kleuterschool
- Samen een ouderavond organiseren
- Samen spelen op de speelplaats van de school
- Vriendjes uit de groep die de overstap naar school al hebben gemaakt, komen nog eens terug
- Als KDV en school op dezelfde site liggen: KDV kan ook bijkomend kleuteropvang aanbieden, peuters er laten slapen, eten, na school opvangen in hun vertrouwde omgeving met een begeleider die ze nog kennen

4 - goede praktijken

Samen acties opzetten voor warme overgang:

- Niel: maakten filmpje/fotoboek over BKO en over de kleuterklas, bruikbaar in KDV, wordt in de bib gelegd, ...
- Arendonk: jobshadowing en gezamenlijk kindportret (dat via ouders van KO meegaat naar Kl.O.)